

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет іноземних мов

ТЕЗИ

звітної наукової конференції
професорсько-викладацького складу
факультету іноземних мов за 2022 рік
(2–3 лютого 2023 року)

*З нагоди
125-ліття кафедри французької філології*

Рівне
2023

УДК 811.112.2(063)
Т 30

Відповідальна за випуск
О. В. Татаровська, технічний секретар

*Автори відповідальні
за достовірність наукових результатів,
зміст і стиль своїх публікацій.*

Т 30 Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2022 рік (2–3 лютого 2023 року). – Рівне : Волин. обереги, 2023. – 264 с.

У збірнику вміщено тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2022 рік, яка відбулася 2–3 лютого 2023 року в Львівському національному університеті імені Івана Франка.

У тезах висвітлено питання дериватології, дискурсознавства, контрастивної лінгвістики, фразеології, міжкультурної комунікації, історії, теорії та практики художнього перекладу, генології, теорії та історії літератури, лінгвокраїнознавства та методики викладання іноземних мов.

УДК 811.112.2(063)

ВАРІАТИВНІСТЬ СКЛАДНИКІВ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ БІБЛЕЇЗМІВ ПІД ЧАС ВІДТВОРЕННЯ ДАВНЬОГРЕЦЬКИХ ПЕРШОДЖЕРЕЛ

'No book has had greater influence on the English language.'
David Crystal

Питання біблійних фразеологізмів досліджували чимало українських і зарубіжних дослідників. Новизна цієї теми – у дослідженні не стільки семантики англійських фразеологічних біблеїзмів і визначення їх кількості (професор **Девід Крістал** наводить 257 [1, 258] , а у праці **Р. В. Вакарюка** – 511 [2, 20]), як звернення до першоджерела – тобто давньогрецьких текстів, які слугують основою для утворення перекладів на інші мови, зокрема на англійську. Це ближче до тієї галузі, у якій працює професор **Роберт Альтер**, який досліджує давньоєврейські першоджерела і переклад їх, зокрема, на американську англійську.

Важливим, на наш погляд, є саме першоджерело, з якого здійснюється переклад. Питання давньогрецьких текстів, як першоджерела, не є новим, але через певну наукову недбросовісність чи заангажованість, поширеною є думка про те, що найдавніший збережений манускрипт і є правильніший, а також те, що оригінал втрачено і всі манускрипти в рівній мірі можуть слугувати оригіналом.

Ці твердження видаються хибними, якщо порівняти між собою переклад у Біблії Короля Якова, в основі якого лежить давньогрецький оригінал, який прийнято називати Textus Receptus чи The Traditional Text. У перекладах, в основі яких лежить Текст Більшості можна справді прослідкувати розвиток англійської мови у варіативності складників англійських фразеологічних біблеїзмів без впливу на зміст, тоді як переклади здійснені на основі інших манускриптів і так званих Critical texts з давньогрецької мови, від 10 до 20 відсотків змінюють початкове значення слова чи фрази.

Беремо до уваги останню книгу Біблії – Об'явлення, або ж Відкриття, або Revelation. Для порівняння використовуватимемо переклад Короля Якова (KJV), давньогрецьке першоджерело Textus Receptus (STE – Robert Estienne (known as Stephanus) (1503-1559) edited and printed four editions of the Textus Receptus from 1546 to 1551) і порівнюватимемо з «зіпсутими» грецькими текстами на прикладі BGT (Novum Testamentum Graece, Nestle-Aland 27th Edition. Copyright (c) 1993 Deutsch Bibelgesellschaft, Stuttgart.).

1) I am Alpha and Omega, the beginning and the ending,...(Rev 1:8 KJV)

2) **3 мови оригіналу –**

Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ὠ ἀρχὴ καὶ τέλος, ...(Rev 1:8 STE)

3) Ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, _____ λέγει κύριος ὁ θεός, ... (Rev 1:8 BGT)

На прикладі (2) бачимо відсутність частини вірша у грецькому першоджерелі BGT (3) приклад, але присутній у KJV – приклад (1). Крім перекладу у біблійі Короля Якова, ми можемо спостерігати наявність цього виразу у перекладах Tyndale (1534), The Bishops' New Testament (1595), Geneva Bible (1599), The Great Bible (1539) : I am Alpha and Omega, the begynnyng and the endyngе, (Rev.1:8). Звертаємо увагу на варіативність написання слів *begynnyng* і *endyngе* у першій половині XIV століття. Фразеологізм «альфа і омега» широко розповсюджений у різних жанрах і стилях мовлення від художнього до наукового – For scientists, science is the alpha and the *omega*; it is its own justification and explanation.

From the Cambridge English Corpus

Вислів «the beginning and the ending» є самостійний і не пов'язаний зі схожою на нього ідіомою «the beginning of end». У березні 2020 року подибуємо статтю з такою назвою: The Beginning and Ending of a Screenplay, у якій автор роз'яснює вживання цієї фрази таким чином: «Expanding on the central point — that a story's ending is rooted in its beginning...», що свідчить про використання фразеологічних біблеїзмів у сучасному тексті.

Знову проакцентуємо, що дослідження фразеологізмів найкраще і найоб'єктивніше відбувається з порівнянням з першоджерелом і відсутність відповідності повинно ставити під сумнів будь-який переклад чи дослідження. Наведемо приклад ще з одним неточним перекладом чи перекладом з неточного першоджерела:

У вірші KJV Revelation 6:17 – For the great day of his wrath is come; and who shall be able to stand? Порівнюємо з Texts Receptus і бачимо відповідність:

STE Revelation 6:17 ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι.

У виразі «his wrath» – τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ми бачимо вживання присвійного займенника «його» (αὐτοῦ) в однині. Інші сучасні переклади на основі зіпсутих манускриптів подають:

ESV for the great day of their wrath has come, ...»

NAS Revelation 6:17 for the great day of their wrath has come;...»

NIV Revelation 6:17 For the great day of their wrath has come, ...»

А ось і той «оригінал» звідки походять такі переклади:

BGT Revelation 6:17 ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

Присвійниковий займенник однини αὐτοῦ замінений на множину – αὐτῶν (their, їхній). І ми втрачаємо зміст – день Його гніву і день їхнього гніву. Про кого йде мова? Моцарт, створюючи свій Реквієм (Dies Irae) писав про День Божого гніву, так само і Джон Мартін писав картину про Його гнів, а не їхній. Саме вживання The day of His wrath or the Day of God's wrath – це саме той вислів і поняття, яке підхопили композитори, художники і дослідники Апокаліпсу.

Дозволимо собі навести ще один фразеологічний біблеїзм «be in sb's good/bad books» (коли хтось задоволений/розлючений вами). Це варіативність фрази «book of life», що зустрічається в KJV Revelation 22:19 ...the book of life, and out of the holy city,. Перекладено з оригіналу STE Revelation 22:19 ἀπό βιβλίου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας ... де βιβλίου τῆς ζωῆς = це книга життя і порівняємо з «зіпсутим» манускриптом:

BGT Revelation 22:19 ἀπό τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας... де τοῦ ξύλου – родовий відмінок від τό ξύλον -дерево,

При визначенні першоджерела і узгодження англійських перекладів з ним, можна говорити про перспективу структурно-граматичного аналізу англійських фразеологічних біблеїзмів під час відтворення давногрецького першоджерела, який дасть вичерпну картину процесів фразеотворення, використання і актуальності фразеологічних біблеїзмів у сучасній англійській мові з застосування підходу корпусної лінгвістики.

Література

1. Crystal David Begat. The King James Bible and the English Language. *Oxford University Press*. 2010, 327.
2. Вакарюк Р. В. Дисертація "Біблійні фразеологізми в сучасній англійській мові: структурний, семантичний та когнітивний аспекти". *Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Львівський національний університет імені Івана Франка*. – Чернівці, Львів, 2021, 253.

K. Lototska

THE ROLE OF CULTURAL METAPHOR IN TRANSCULTURAL STEREOTYPICAL PERCEPTION

Cultural metaphor has become one of the current objects of interest among scholars working in the field of communicative and sociocultural studies. First of all we should differentiate between the two intertwining notions: metaphors of culture and cultural metaphors. The former are also called "root" metaphors because they are embedded in the system of values, beliefs, traditions, customs and other essential constituents of people's collective identity. They are viewed and studied intraculturally, i.e. from inside, as, for example, the image of viburnum/guelder rose, one of the symbols of Ukraine which is deeply rooted in the whole conceptual sphere of Ukrainian people.

By contrast, cultural metaphor is usually viewed in the context of transcultural interaction and understood as any phenomenon "with which members of a given culture emotionally and/or cognitively identify", according to Martin J.